

madarainak. Fél Edit néprajzi kutatónak mondotta el egy harmadrendben élő mezőkövesdi paraszttasszony, hogy karácsony éjszakáján a madarak is csicseregnek, énekelnek örömmükben, mert Szent Ferenc atyánk karácsony napján az összekoldult búzát kivitette a dűlőútra, kiszóratta az ég éhező madarainak táplálására. Ezért kell nekünk is az ablak párkányára szemeket szórunk. Már adventben morzsával kezdik, hogy a madarak odaszokjanak. Még a szegények is magot vásárolnak, hogy karácsony éjszakáján széthintsék a számukra. Az ünnepi ételmaradékot a kiskertbe tett deszkára szórják Apátfalván a madarak részére.

Az éjféλι mise egyéb hiedelemvilágához tartozik, hogy a szegedi nép szerint Isten éjfélikor áldását adja az emberekre. Az áldás az egyszülött Fiú, aki megváltásul jött a földre. Parádon úgy tartják, hogy ilyenkor egy percre világosság támad az istállókban: jelenségül a Jézus születésének. Többféle ismeretes hiedelem az is, hogy ilyenkor a jószágok emberi hangon beszélnek. A folyóban tej és méz folyik, mások szerint a vize borrá változik. Egy régi, 1848-ból való német följegyzés szerint Jézus születése pillanatában fakadt a Balaton tava „mindenkinék álmélkodására, amint a balatoni lakosok még manap is regélik.”

Élők és holtak titokzatos karácsonyi együttléte érteti meg velünk azt a sokféle ismert hiedelmet, hogy a halottaknak is van éjféλι miséjük.

A zalai Hahót határában, Fakos pusztán kolostor romjai állanak. A közeli Búcsúszentlászló környékén élő monda szerint a benne élő barátokat a templomba menekülő falubeliekkel együtt karácsony estéjén törökök mészárolták le. Egyik társuk, aki nem messze remetéskedett, és éppen az éjféλι misére iparkodott, döbbenettel látta a pusztulást. Elhatározta, hogy a misét ott, a felkoncolt halottak között mégis elmondja. Közben a még életben maradtak is idemenekültek a templomba. Az üldözö török azonban őket is megölte a remetével együtt, aki a misét nem tudta elvégezni. Az a hiedelem, hogy amikor megcsendülnek a körmvék éjféλι misére hívogató harangjai, a fakosi vértanú barátok fénybe öltözve feltűnnek a romnál, hogy az éjféλι zsolozsmát elvégezzék és befejezzék a félbemaradt szentmisét. Utasemberek, virrasztó pásztorok hallani vélik az éneket, meg az orgonaszót is.

Az éjféλι miséről hazajövö tápai gazda, kezében az asztalon egész éjjel égő gyertyával, a világ most született világosságának jelképével kimegy az istállóba, hogy megnézze, megsimogassa a jószágot, és messzire űzze a leselkedö, károkozö gonoszt. A tápai lányok pedig szintén ezzel az égö gyertyával állanak ki a kapuba, hogy az evangéliumi okos szüzek példájára várják a völegényt.

Éjféλι mise után megszünik a hagyományos böjt. A család most finom, régebben kemencében melegített vacsorához ül, amelynek a katolikus Székelyföldön Mária radinája, másként Mária vacsorája, vagyis mintegy a gyerekágyban fekvö Szüzanya keresztelöi áldomása a neve: a kis Jézust a család szülöttjeként is köszöntik.

PILINSZKY JÁNOS VERSE

I s m e r e m

*Ismerem Jézus éjszakáit,
és a bal lator istentelen magányát.
A jótett szelid mezejét, s a merénylö
elhagyatott, üszkös kezét a tett után.*

*És ismerem a bárány vesztét,
úgyis, mint aki veszködve topog
halálos esése előtt,
és úgyis, mint aki hitével
a meleg belsöt keresi.*